

NOTRANJEC

Izhaja vsako soboto

in velja po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K. Posamezne številke po 10 vin. Na naročbe brez denarja se ne oziramo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Breg št. 12.

GLASILO

KMETSKE STRANKE NA NOTRANJSKEM.

Inserati

se računajo za celo stran 36 K, za $\frac{1}{2}$ strani 25 K, za $\frac{1}{4}$ strani 18 K, za $\frac{1}{8}$ strani 9 K, za $\frac{1}{16}$ strani 5 K, $\frac{1}{32}$ strani 3 K. Pri večkratni objavi primeren popust.

Po deželnozborskih volitvah v kmetijskih občinah na Notranjskem l. 1908.

(Dopis.)

Volitve so končane, pogledajmo, kako je bilo. Ne bom popisoval, kako in s kakimi sredstvi so agitirali naši „božji“ namestniki po cerkvah in zunaj istih za nazadnjaško klerikalno vladoželjno stranko, ampak pribijem sam to-le: Žegnani agitatorji so privlekli vero na umazano politično polje. Zlorabljali so sv. vero v dosego svojih namenov.

Klerikalci imajo proti nam grozno orožje. Na uprav zločinski način zlorabljajo našega nerazsodnega kmeta s sv. vero. Sveto vero vlačijo na bojno politično polje, kakor kakšno umazano kuhinjsko cunjko. Ko bi le toliko zasvitlo našemu kmetu, da volitve nimajo nič z vero, ampak da gre klerikalizmu za žep in nadvlado.

Zato pa, ker so duhovniki vcepili v srca naših kmetov, da vsakdo, kdor voli klerikalnega kandidata, rešuje vero, je prišlo na volišče vse, kar so imeli klerikalci. Starčki čez devetdeset let so prišli, sicer čez uro hoda kar je takemu možu zelo težavno, a „prepričati“ se je dal ubogi starček, da se gre za vero, in napel je vse moči in šel volit. Zopet je šel volit mož — starček in bolnik, ki niti k maši ne more hoditi, ali volit je šel po groznem pritisku klerikalnih zagrizencev. Mnogo nezavednih volilcev je reklo: „Kaj takega moža ne bom volil, ki mi ga priporoča duhovnik, ki vsako nedeljo poslušam njegovo mašo?“ „In pa zadnjo uro, če bo takrat „gospod“ dober zame, zakaj bi ne bil pri volitvah.“ Ti reveži naj pomislijo, da je Krist reknel: „Moje kraljestvo ni od tega sveta“; da bi torej duhovniki, ako hočejo biti pravi njegovi namestniki na zemlji, morali imeti ves drug posel, kakor pa agitirati ter sejati sovraštvo in prepir.

Vprašamo, je li veri kaj koristila izvolitev poslancev Naceta Žitnika, kravjega mešetarja Drobniča in zvestega izpolnjevalca četrte božje zapovedi Janeza Lavrenčiča?

Mi pravimo, da bi naša vera s to izvolitvijo prav nič pridobila in bi tudi nič škode ne trpela, ako bi bili izvoljeni dež. poslancem kmetijski kandidatje: Cuček, Martinčič in Premerstein. To mora potrditi najzagrizenejši duhovnik in najbolj fanatični klerikalec.

Mnogo naprednih volilcev je ostalo doma, ker so bili zbegani radi klerikalnih groženj, da ne pomaga nič hoditi k maši in da je sploh vse zastonj, če ne volijo od duhovnikov priporočenega kandidata. Ti naj si zapomnijo, da pri volitvah ne gre klerikalnim agitatorjem prav nič za vero, ampak edino za žep in nadvlado nad človeštvom, to je klerikalna vera; ne pa tista, ki jo je učil Kristus.

„Moja hiša je hiša molitve, vi pa ste jo storili v jamo razbojnikov“, je rekel Kristus, vzel karabač in izgnal iz templja prodajalce in kupčevalce. Kaj pa bi rekel sedaj, ko bi prišel na svet? Vzel bi palico ter bi jih pošteno namlatil, rekoč: „Izprijenci, ali sem jaz to vam zapovedal? Jaz sem rekel: pojdite po vsem svetu, učite vse narode, ne delajte pa zdražbe in ne preklinjajte svoje politične nasprotnike! Marš v svinjak!“ bi rekel Kristus, „kjer naj vas pohodijo svinje!“

Kako nesramno lažejo naši duhovniki, ki pravijo, da je naša kmetijska stranka brezverska. Kmetijska stranka nima prav nič proti veri, ona se potega edino zato, da naj naš kmet prosto voli v zastope, može iz svoje srede, ki imajo zmožnost in srce zastopati interese našega bednega kmetijskega stanu.

Daleč, grozno daleč so zavozili naši duhovniki od sv. vere od prvotnih nauk Kristovih. To vidimo vsaki čas, ko skrunijo božje hrame, hiše molitve s političnimi shodi. Mi zahtevamo, da se naj v cerkvi oznanjuje edino vera in pobožno življenje. Vse posvetno pa naj bo izključeno iz cerkve. Naša vera naj bode vsakomur sveta. Spoštujmo duhovnike, ki se ravnaajo po Kristovih naukih, ali nasprotni bodimo le onim, ki zlorabljajo vero v politične namene!

Mnogi naši zaupniki bili so pri pretečeni dež. zbornski volitvi popolnoma brezbržni in to vzlasti na

Vipavskem iz strahu pred duhovniki, radi ljubega miru. V mnogih občinah niso naši zaupniki še volilnih imenikov vpogledali, temmanj, da bi napravili potrebne reklamacije. Klerikalni župani so po svoje sestavili volilne imenike in na strankino povelje vse polno nevolilcev vpisali v imenike, a nasprotno so izpustili mnogo naših somišljenikov, ki imajo volilno pravico. V teh imenikih je bilo vse polno ljudi vpisanih, ki niti vinarja davka ne plačujejo. Edino v vipavsko-idrijskem okraju je volilo nad 300 klerikalcev, ki nimajo volilne pravice, a nasprotno je bilo iz volilnih imenikov izpuščenih naših volilcev nad 200.

Sedaj pravi marsikdo, da v vipavsko-idrijskem okraju splošno ni bilo misliti na zmago! Mi pa pravimo, da prav lahka bi bila zmaga, ako bi bili naši zaupniki storili svojo dolžnost in bi bili vsi naši volilci prišli na volišče in oddali kmetskemu kandidatu glas. Učimo se od nasprotnikov, kako so skakali duhovniki od hiše do hiše in s kako skrbljivostjo pregledovali volilne imenike.

Vsem zaupnikom naše stranke, ki se niso pri teh volitvah zanimali za volilni boj in iz strahu pred duhovniki niso storili svoje dolžnosti, bodi povedano, da čim bolj pridejo duhovniki do moči v političnem življenju, tem bolj brezobzirno bodo nastopali proti inteligenci, kmetu in delavcu. To nam dokazuje zgodovina srednjega veka, ko se je pred njimi tresel ves svet. Oni bi radi imeli nadvlado nad celim svetom, kakor je bilo to v srednjem veku, ko so bili duhovniki toliko močni, da so odstavljali kneze, kralje in cesarje. Radi bi zopet žgali svoje nasprotnike na gromadah in jih mučili na natezalnicah kakor nekdej. To naj imajo v spominu naši zaupniki in radi tega naj store vse, da se ne vrnejo več ti grozoviti časi.

Klerikalizem ima proti svobodomiselni stranki, bodisi tega ali onega programa grozno orožje, sveto vero, v prvi vrsti prižnice, spovednice, sv. zakramente, Boga, pekel, hudiča, nerazsodne babice in staro analfabetsko maso sploh. S tem orožjem se še vspešno upira naravnim pojavom časa, a pride ura, pride sodbe dan, dan plačila, ko se klerikalizmu skrhá to orožje ob prihodnji zavednosti našega ljudstva. Grozno orožje ima gnjusni klerikalni demon naperjeno proti prsom hrabrih bojnikov kmetske stranke, ali ne obupajmo, dragi somišljeniki, mi imamo še hujše orožje, nego naš vrag, imamo ga, ako se ga hočemo poslužiti in ga prijeti v roke na pravem koncu in ob pravem času. In torej kje je to naše orožje? To orožje je širjenje omike med našim ljudstvom.

Propadli smo pri dež. zborskih volitvah v kmetskih občinah. Ali naj nas to straši? Ne in tisočrat ne! Bodimo ponosni vsi volilci, ki smo oddali glas kmetskemu kandidatu. Mi smo vedeli, čemu in zakaj se borimo, nasprotniki pa so bili pravi božji volički, ki so mislili, da rešujejo vero. Tepci!

Da pa se o prihodnjih generacijah ne bo moglo pisati tako žalostno, bode treba zastaviti lopato v ledino,

ki še ni izorana; neizmerno delo še čaka kmetske zaupnike; mnogo posla je še za časopise, šole, bralna društva, javne knjižnice, posojilnice, zadruga i. t. d. Klerikalizem se ne bode vzdržal, ker so njegove pozicije nevzdržljive: splošna izobrazba bode vplivala nanj, kakor solnce na jutranjo meglo.

Da pa bode čim prej uničen klerikalizem, pa delujmo z vsemi silami. Začnimo pa koj danes, ne odlašajmo niti ene ure časa, imamo le še 5 let do prihodnjih državnoborskih volitev in le še 6 let do prihodnjih deželnozbornih volitev.

Kmetsko ljudstvo spoznaj vendar enkrat svoje osrečevalce! Otrsi se teh spon in misli s svojo glavo! Ni daleč ona doba, ko bo brezuspešna gonja, kakoršno so sedaj vprizorili naši duhovniki.

Politične vesti.

Volilna reforma na Kranjskem. Združena vlada, klerikalci in Nemci noč in dan tuhtajo, kako bi zadnjega naprednjaka spravili s sveta. Kakor čujemo, se je predložil, oziroma bo predložil poslancem tak predlog za volilno reformo, da se vsa veleposestniška kurija obdrži prav taka, kakoršna je, povsod drugod pa se vpelje splošna, jednaka volilna pravica. Razdelba volilnih okrajev naj ostane. Mi to vest beležimo, ne da bi za njo jamčili. Zdi se nam namreč tak predlog preneumen, da bi o njem resno govorili. Deskarska kurija naj ostane nespremenjena? Če bi se res poslancem predložil kdaj tak predlog, potem bodo pač prisiljeni, da ga z vsemi sredstvi odbijejo.

Deskariji so se zadnjič hudo potili ob volitvi. Radi bi bili spravili kar možno veliko „volilcev“ in „volilk“ na volišče. Kar se da pooblastiti, vse je bilo v redu. In vendar so signali vse vkupaj le 49 „volilcev“ oziroma pooblastil na to „volišče“. In iz posode, kamor so metali ti visokorodni nemškutarji listke, je izšlo deset, torej skoro ena tretjina poslancev dežele kranjske. Še 49 jih je tedaj, ki čakajo parcelacije „svojih“ veleposestev. Dokler pa zadnji ne umre, jim bosta demokrat (!) dr. Krek in vlada z mečem v roki ščitila vse mandate.

Tržaška volilna reforma je za Slovence dokaj ugodna, a vse kaže, da se iredenta ne bo dala od vlade pregovoriti, da jo sprejme.

Hrvaški sabor je odgoden.

Domače vesti.

Skupna seja vseh zastopnikov trgov in vasij celega okraja je bila v torek, dne 17. t. m. radi določitve stavbenega prostora za meščansko šolo. Po dalši debati in pogajanju se je vendar enkrat definitivno odločilo za stavbeni prostor g. J. Dekleve, na vrtu poleg hotela „pri Kroni“.

Zgradba meščanske šole v Postojni. Ta za postojnski trg in okraj velevažna šolska zadeva se je reševala kakor obče znano nad šest let. Primerjali bi jo prav lahko bolniku, kojemu bi se lahko hipoma pomagalo, a hodijo krog njega leta in leta zdravniki, ali morda le mazači, ki ne spoznajo bolezni in ne najdejo pravega leka, da bi mu pomagali. Bolnik po nepotrebem trpi in tako je trpela tudi meščanska šola v Postojni. Vsa čast gre sedanjemu voditelju c. kr. okrajnega glavarstva postojnskega gosp. Žitniku, ki je to, vsekako že iz prvega početka zavoženo zadevo zopet spravil, brez vsakih posebnih težav v pravi tir. Brez vsakega cincanja, stvarno, odločno in resno je vodil dne 17. t. m. dotično razpravo, ko se je šlo za določitev stavbnega prostora ter odobritev programa in načrta. Rešil je to pereče vprašanje, ki je po nepotrebem razburjalo duhove celih šest let. Udeležba prizadetih občinskih zastopov šolskega okraja je bila nepričakovano velika in razprava, ki je trajala skoraj ves dan, jako živahna. Umevno je, da so se zastopniki zunanjih občin odločno upirali vsemu, kar bi njihove davkoplačevalce preveč obremenilo. Zastopniki postojnske občine so seveda vstrajali na svojem stališču, da se glede plačila ne sme delati nobene razlike med posameznimi občinami postojnskega šolskega okraja. Največ težav je povzročalo izbiranje stavbišča. Zastopniki postojnske občine so odločno zahtevali, da mora biti šola v sredini trga in so se vsled tega potegovali za nakup vrta spadajočega k hotelu „Og. Krone“, ki stane 30.000 K, zastopniki zunanjih občin pa, ki niso v tem oziru toliko interesovane, kakor trg postojnski, so hoteli naj se šola zgradi izven trga, kjer so cenejša stavbišča. Stavbnemu programu in tudi nasvetovanemu načrtu ni nobeden ugovarjal. Preporna točka v celi razpravi je bilo le stavbišče. Predlog gosp. Fr. pl. Garzarolli-ja, župana senožeškega, da naj prispevajo vse občine celega šolskega okraja k nakupu stavbišča le 10.000 K, ostalo pa doplača občina postojnska, je bil sicer z malo večino sprejet, a ugovarjali so mu zastopniki postojnske občine. To vprašanje torej z glasovanjem še ni bilo rešeno. Določiti je bilo vendarle treba stavbišče in sredstva za pokritje kupnine. O poludne se je razprava prekinila do 1/2 2. ure. Med tem časom so imeli zastopniki postojnske občine svoje tozadevno posvetovanje. Sklenilo se je z ozirom na cesarski jubilej in na nujno potrebo šolskih prostorov vse storiti, da se doseže sporazumljenje in soglasje med zastopniki celega šolskega okraja. To se je v resnici tudi doseglo. Predlog krajnega šolskega sveta, napravljen sporazumno z občinskim zastopom postojnskim, da naj za nakup stavbišča okraj prispeva polovico kupnine, drugo polovico pa da prispeva krajni šolski svet postojnski iz hranjenega zaklada, oziroma skupila stare šole, je bil po priporočilu g. dr. Dolenca, kot faktušnemu voditelju opozicije, soglasno sprejet. Odobril se je ob enem tudi stavbni program in načrt arhitekta g. Costaperaria, kateremu se je priznalo lansko leto ob tekmovanju prvo

darilo. Stavbo se bo gradilo kot jubilejno šolo in se je storilo potrebne korake, da se bo imenovala: „Cesarja Franca Jožefa jubilejna deška meščanska šola postojnskega okraja“.

Za „Sokolski dom“ v Postojni so darovali: gdč. Lojzika Salmič-eva izročila 5 K, ki jih je daroval g. dr. Hinko Dolenc, Razdrto in 2 K, ki jih je daroval g. Fran Zadnik, Senožeče, br. Jos. Paternost izročil 1 K, ki jo je daroval g. Andrej Smrdu iz Postojne in br. Fran Paternost izročil 1 K 40 v, ki jo je daroval br. g. Demšar v Postojni. Marljivi nabiralki in cenjenim darovalcem naša iskrena hvala! Živeli! Na zdar!

Nov sneg smo dobili v Postojni za sv. Jožefa. Višina snežne odeje znaša 20 cm.

Umrla je v Vipavi gospodična Marija Kobalj, gojenka I. letnika žen. učiteljišča v Ljubljani. Pokojnica je bila nadarjena in pridna učenka.

Kap je zadela Ivana Kobalj, gostilničarja in predsednika bralnega društva na Planini nad Vipavo. Vrlemu možu želimo, da čim prej ozdravi.

Novo šolsko poslopje bodo zidali to pomlad v Ložah pri Vipavi. Po načrtu sodeč bode ta stavba ena najlepših enorazrednic v postojnskem okrajnem glavarstvu. Vsa čast Ložanom, ki so za napredek tako vneti.

Pozna pomlad je letos. Na Vipavskem so mandeljni še le sedaj pričeli cveteti. Druga leta so mandeljni uže meseca svečana odcveteli. Cvetje sadnih dreves je letos na Vipavskem za cel mesec zakasnelo.

Vina je letos na Vipavskem še prav veliko. Cene so nizke, hektoliter po 30 do 32 K. Vsem krčmarjem svetujemo, da se letos preskrbe z dobrim vipavskim vinom, katerega dobrotu je letos zaslovela tudi na Dunaju.

Snujmo bralna društva po vseh občinah, kjer niso še ustanovljena. Ako bi kdo hotel v kakem kraju osnovati tako društvo, obrne naj se do „Političnega in prosvetnega društva za Krakovo in Trnovo v Ljubljani,“ katero v tem oziru vsakomur rado postreže s pravili in navodili za osnovanje društva.

Salonski orkester vipavske čitalnice napravil je pretečeno nedeljo izlet na Slap. Slapenci smo se čudili vrlim godcem, ki so v glasbeni stroki v prav kratkem času vrlo dobro napredovali.

Od Pivke. Dne 17. marca se je semenj v Št. Petru na Krasu prav dobro obnesel. Prignalo se je čez 700 glav. Bila je kupčija z živino prav živahna. Bilo je videti veliko prav lepe živine, na katero zamorejo Pivčanji ponosni biti. Da imajo kmetje slavinske in šentpeterske občine tako lepo govejo živino, veliko pripomorejo ustanove ranjkega Kalistra. Ker je podobčina Št. Peter preskrbela prav lep prostor za živinske semnje, bi bilo želeti, da bi se ustanovili v Št. Petru na Krasu, kjer je središče Pivke, saj še trije živinski semnji, da bi ne bilo potreba Pivčanom živino v Sežano in Divačo na semnje goniti.

Iz Ilirske Bistrice. Gledališki odsek tukajšnjega „Sokola“ priredi gledališko predstavo v prid društvene zastave v nedeljo dne 22. t. m. v dvorani hotela „Ilirija“, pri katerem sodeluje iz prijaznosti slav. tamburaški zbor pevskega društva „Košana“ s sledečim vspremem: 1. „Sokolska koračnica,“ udarjajo tamburaši! 2. Šaloigra „Brat Sokol“! 3. „Šaljivi prizor.“ 4. „Petje.“ 5. Koncert (šaljiva pošta i. dr.). Preplačila se v prid zastave ne odklanjajo. Blagajna se otvori ob pol osmi uri zvečer. Začetek brezobzirno točno ob 8. uri zvečer. Predprodaja sedežev je v trgovini brata Frana Samsa, proti primernem popustu. — Kdor vabila slučajno ni dobil, naj blagovoli vprašati odbor.

Prošnja. V Trnovem se snuje pevsko društvo za okolico. Sedež bo imelo v Trnovem. V namen, da si kupi harmonij, so začeli nabirati naši vrli fantje prispevke in tem potom se najponižneje prosi tiste, kateri lahko bolj posežejo v žep, da darujejo v ta namen kako svotico. Vsak dar se hvaležno sprejme, tudi najmanjši. Darovi naj se izročajo g. učitelju Lampretu v Trnovem, kateri bode dobrotnike objavljaj v časopisu. Pomagajte društvu na noge.

Iz Trnovega. Z veseljem opazujemo napredek v našem kraju in pozdravljamo izvrstno misel, da bi se ustanovilo pevsko društvo za trnovsko okolico s sedežem v Trnovem. Oglasilo se je že precejšnje število fantov, kateri komaj čakajo, da bi dobili primeren prostor in seveda tudi za prvo silo harmonij, dokler ga samo društvo preskrbi v poznejšem času, in fantje že sedaj sami nabirajo darove in prispevke v ta namen. — Opomniti je pa treba neko drugo stvar, da v pravi luči vidimo naše za ljudski blagor vnete može, kateri stoje na klerikalnih tleh. Nekaj fantov je šlo v imenu fantovskega kluba vprašati in tudi obenem prositi gosp. nadučitelja „vrlega“ Ravnikarja, da bi se v šoli podučevalo za prvo silo. Toda „dika stvarstva“ R. se obregne, da on pod nobeno ceno ne dovoli, da bi se podučevalo za ljudsko korist v šoli. Ob enem je tudi nagovarjal fante, da naj gredo prositi v izobraževalno društvo, ker tam imajo nov harmonij, za katerega je tudi on daroval 5 K, in on ima pravico kaj zapovedati pri njem. Tega pa ni povedal, kdo da bi podučeval tamkaj: mogoče on, ali pa Šircelj, tega ne vemo, kdo je tako sposoben! Sedaj so sklenili fantje, da počakajo do jeseni in med tem časom prispevke nabirajo za harmonij. Fantje le veselo naprej! — Plehki študent iz Bistrice je poslal v „Slovenca“ neki z velikim trudom skrupucan dopis, v katerem razliva svoj žolč nad trnovsko učiteljstvo; samo g. Ravnikarja zagovarja. Tega pa noče povedati v tistem resničnem listu, kako je neki dan, ko so imeli duhovni konferenco, izpustil otroke ob 2. uri domov, samo da si je mogel iti napast trebuh v župnišče. Temu zračnemu inženirju, kakor ga ljudje nazivljejo, povemo, da jo bode enkrat pošteno skupil, ako bode jemal dobro ime ljudem. Bistričanje, kje pa ste? Ali vam ni dovolj tega opravljivca, kateri vedno od zjutraj do zvečer lazi okrog po Trnovem in Bistrici,

da potem kaj zvoha in poroča v „Slovenca“ ali pa „Domoljuba“. Drugič, kadar bode poročal, naj tudi poroča, kako se obrača nekdo proti gojenkam samostana d. n. D. v Trnovem. Ako tega ne stori, bode pa kdo drugi razjasnil več reči, da bodo bolela ušesa njega in še nekoga drugega.

Iz Št. Petra na Krasu. Prvi roditeljski sestanek je priredilo učiteljstvo dne 15. marca t. l. popoldne po cerkvenem opravilu v tukajšnji šoli, katerega so se udeležili stariši tukajšne šolske občine v obilnem številu. Ob določeni uri je šolski voditelj M. Kalan otvoril prvi roditeljski sestanek s primernim pozdravom ter navzočim starišem razložil pomen in namen roditeljskih sestankov. Potem je nastopila gđč. učiteljica R. Jelenc ter predavala prav povoljno v glavnih potezah o vzgoji v prvi mladosti. Opozorili so se tudi stariši na slabe lastnosti otrok, katere otroci uže v šolo seboj prineso. Stariši so sledili predavanju z vidnimi zanimanjem. Ko je gosp. šol. voditelj sestanek zaključil, se je slišalo glasno odobravanje in potem je sledil prijateljski razgovor med stariši in učitelji.

Iz Dolenjevasi pri Senožečah. Pri I. rednem občnem zboru ljudskoizobraževalnega društva se je sestavil odbor sledeče: Predsednik Josip Kobal; odborniki(ice): Anton Može 46, Matevž Suša, Ivan Mahnič, Jakob Vidmar, Josip Čeledin, Marija Suša in Antonija Može; pregledovalni odsek: Ivan Franetič, Anton Može 9 in Anton Tominc. Svoja poročila so podali tajnik, blagajnik in knjižničar. Iz poročila slednjega posnemamo, da šteje društvena knjižnica 125 del v 140 zvezkih. Odkar se je otvorila knjižnica, t. j. od oktobra dalje, si je izposodilo 37 članov(ice) 177 knjig zabavne, poučne in znanstvene vsebine. Vsak dan je čitalo časopise v društveni sobi povprečno po 6 do 8 članov. Več članov si je iste izposojevalo na dom. Gojilo se je narodno petje vsak dan. Društveni člani-pevci so obiskovali petje prav redno in z veseljem. Le neustrašeno naprej! Iz tega kratkega poročila je razvidno, da je bila ustanovitev društva potrebna. Razume se, da ima isto tudi skrite nasprotnike, ki strastno agitirajo proti društvu, dasi je to nepristransko. Seveda so ti junaki in junakinje taki, ki potrebujejo izobrazbe tako kot berač moke. Posebno je vzela društvo na piko ena hiša, v katero bomo že še posvetili.

Družba sv. Cirila in Metoda javlja, da so naročile dalje sledeče tvrdke računske listke: Ljubljana: Franja Hostnik: „Novi svet“; Ivanka Kimovec: „Pri lipi“; hotel „Stadt Wien“; Tratnikova gostilna; „Auer“; Ana Stopar; hotel „Ilirija“; Ana Robida za hotel Seidel; Minka Mlakar: „Narodni dom“; Rezika Jaklič za restavracijo „Zupanovo“; L. Rejec, gostilna Nemškirut; Albin Zakotnik: Kolodvorska restavracija v Postojni; hotel „Bastel“, Radovljica; gostilna Jerman, Krško; Vinko Ogorelec: gostilna „Škofljica“; gostilna Desingerjeva v Škofji Loki; Otmar Golob; Kozje za gostilne: Fr. Guček, Jan. Kuželj, Rok Leskovšek in gospo Železnik; Mimi Stopar pri „Stem-

burju“ v Kandiji; Al. Pavlin, gostilničar v Trebnjem; Štefka Babnikova, Vodmat; Lojzika Leon, Maribor; „Narodni dom“, Anton Kocuvan, Šoštanj; Jan Müller za Mici Hočevar, Zagorje. Priporočamo te narodne gostilne.

Zmaga narodno-naprednih in agrarnih kandidatov na Goriškem je vsakega naprednega kmetovalca razveselila. Goriški Italijani pravijo sedaj, da niso goriški Slovenci „ščavi“, kakor so jih do sedaj zaničljivo nazivali, temveč da ta psovka bolj velja italijanskim kmetom na Goriškem, koji so izvolili v kmetških občinah klerikalne poslance. — Pa menite, da bode zmaga narodno-naprednih deželnozborskih kandidatov na Goriškem kaj škodovala naši sv. veri. Mi pravimo, da prav nič. Vsaj stoje še vse cerkve tako kakor prej in tako bodo ostale vse cerkvene naprave na Goriškem, četudi še stokrat naprednjaki pri volitvah zmagajo. Napredne zmage bodo še pospeševale versko prepričanje med ljudstvom, ker se sedaj, kakor je upati, ne bode več vera vlačila na politično polje, kakor kako umazano kuhinjsko cunjo. Orožje klerikalcev, da se gre pri volitvah za sv. vero, se je na Goriškem popolnoma skrhalo in ravno zaradi tega, se pa bode tam tudi versko prepričanje med ljudstvom sedaj bolj širilo.

Narodno gospodarstvo.

Tečaj za gostilničarje v Ljubljani. Ako se priglasi zadosti udeležencev, priredi na predlog deželne zveze za tujski promet in po posredovanju trgovinske in obrtne zbornice obrtnopospeševalni urad c. kr. trgovinskega ministrstva meseca aprila t. l. osemtedenski tečaj za gostilničarje s celodnevnim poukom in praktično vporabo udeležencev v kakem gostilniškem podjetju. Namen tečaja je, dati vdeležencem s praktičnimi in teoretičnimi navodili ono znanje in spretnost, ki sta potrebna, da se lahko vodijo boljša gostilniška podjetja času primerno in dobičkanosno. Navodila se raztezajo na kuhanje, kletarstvo, pouk o serviranju, proračun troškov, knjigovodstvo in nauk o živalih. Šolnine se ne plačuje. Navodila obsegajo v posameznem sledeče predmete: a) Kuhanje in kuharstvo. Obisk trga, nakupovanje kuhinjskih potrebščin. Praktične vaje v kuhanju in pripravljanju jedi na dober avstrijski način, odgovarjajoč zahtevam z ozirom na okusnost, menjavo, zunanjo obliko in štedljivost. Prikladne posebnosti slovenske narodne kuhinje. Pripravljanje jedi za na mizo. Tranširanje, garniranje itd. Kuhanje v veliki množini. Kuharski recepti, proračun troškov, dodatni razgovor o najvažnejših živilih in vžitninah z zdravstvenega in gospodarskega stališča. Ogledovanje modernih kuhinjskih oprav. Kletarstvo, pivo in vino ter ravnanje z njimi. b) Pouk o serviranju, dekoraciji jedilnih miz, skled, podstavkov. Delo v restavracijah. Sestavljanje in proračun menujev. c) Enostavno knjigovodstvo in kupčijsko dopisovanje. Udeleženci dobe koncem tečaja potrdilo o obisku. Pri-

glasiti se je za tečaj čimprej mogoče pri deželni zvezi za tujski promet v Ljubljani, hotel Loyd, Miklošičeva cesta vsak dan od 9—12 dopoldne in od 3—6 popoldne.

Carinska pogodba s Srbijo. Carina na avstrijski meji je znašala prej za vsako govedo 9 K 52 h, zdaj znaša 45 K, če vzamemo, da tehta žival 500 kg. Pri 50 kg žive vage znaša razlika 4 K 50 h. Za prašiče, ki tehtajo do 110 kg, se bo plačalo po 11 K, za pitane prašiče pa od vsakih 100 kg po 10 K. Prej se je plačalo za vsakega prašiča 3 K 57 h. Avstrija si je pridržala pravico mejo zapreti, če bi v Srbiji razsajale živinske kuge. Uvoz živih živali iz Srbije v Avstrijo je prepovedan. V srbskih klavnicah na meji se bodo živali ubile, naši živinozdravniki pa bodo pregledali meso. Perutnine doslej na meji niso zacarinili. Zdaj je treba plačati 4 K za 100 kg. Gosi so carine proste. Uvažati se bo smelo le na posebne avstrijske in ogrske trge. Pogodbo so podpisali, minister zunanjih del Erental in trgovski minister dr. Fidler za Avstrijo, trgovski minister Košut za Ogrsko in dva Srba. Pogodbo iz leta 1893 pa je podpisal le en avstrijski minister.

Po dveletni borbi se je podpisala 14. marca carinska pogodba. Drugačna je kot je bila prejšnja. Posebej so jo podpisali Avstrijci, posebej Mažari. Srbom se je mnogo odtegnilo. Živega blaga ne smejo vvažati v Avstrijo, nizke carine so prenehale. To so dosegli avstrijski agrarci, Srbi se bodo morali zadovoljiti z izvozom 35.000 (prej so izvažali 60.000) goved in 70.000 (prej 130.000) prasičev.

Avstrijski obrt in trgovina nista pridobila z novo carinsko pogodbo. Na meji bodo avstrijski obrtniki in trgovci Srbom plačali za 20 do 40 % carine več kot prej.

Beda v Ameriki je še vedno velika med delavskimi sloji. Mnogo naših rojakov bi se sedaj rado vrnilo na svoje domačije, a primanjkuje jim potrebnega denarja za vožnjo in ti reveži žive sedaj v Ameriki v največji bedi. Zato odsvetujemo vsakomur, naj ne hodi v Ameriko, vsaj je doma dosti dela in zaslužka.

Cena bukovih drv je vsled dolgotrajne zime zadnji čas znatno poskočila.

Kuretina je letos posebno draga v Trstu. Cena starim kokošim je 3 do 4 K.

Pomanjkanje krme je letos povsod občutno. Tudi za denar ni dobiti sena. Goričani so dobili v svrhu nabave krme izdatno podporo od vlade, katero jim je izposloval vrli kmetški državni poslanec gosp. Štrekelj. Za nas Notranjce se pa nihče ne zmeni. Po kaj hodi Žitnik na Dunaj!

Osvoboditev kmetov in razbremenitev zemljišč.

60 let je od viharja, revolucije preteklo. Najlepši sad vstaje leta 1848 je ta: Kmet je od tega časa samosvoj, zemljišča razbremenjena. Pred tem letom je pa

vladala 60 let lenoba in počasnost v Avstriji. Vredno je, da se ozremo, kaj se ni storilo pred revolucijo, kaj je bilo zamujenega, da se je izzval viharni odpor.

Do Jožefa II. so bili kmetje brezpravni, niti državljani niso bili, le podložniki svojih grajščakov. Grajščaki niso imeli le polno predpravie, n. pr. do lova, do mlinarstva, do varjenja piva in izdelovanja raznih pijač, bili so sodniki svojih ljudi, razglašali postave, in neusmiljeno kaznovali. Kedar so deželni zbori določili davke za grajščine, so razdelili in iztirjali davke pri kmetih. Grajščak je „podedoval“ kmete, njih otroci in sirote so mu morali po več let služiti. Za ženitev je bilo treba grajščakovega privoljenja. Do kmetij svojih očetov sinovi niso imeli pravice, vedna je bila nevarnost, da jih grajščak prepodi odtod.

Grajščaki so tudi jemali kmetom posesti, razširjevali so tako svoj svet. Oropani kmetje pa so morali robotati, delati do krvavih žuljev.

Kmet se je sicer imel pravico pritožiti. Toda komu? Državno uradništvo je bilo takrat v povojih, nepristranskih uradnikov težko najti. Država se ni rada vmešavala v prepir med gospodo in kmetom, češ da je to njih zasebna zadeva.

Počasi se je začelo daniti. Država je hotela zahtevati od kmeta davek. Izkazalo se je, da kmetje ničesar nimajo. Zdaj so se izdajale postave „patenti.“ V njih se je določilo o tem, koliko časa naj dela kmet grajščakom, o odškodnini, če je delal delj. Presojevalo se je tudi, kako bi se ohranila kmetom posest.

Ti „robotpatenti“ so izšli za Marije Terezije. Cesarica je bila boječa in je le „krpala“, da bi se popravila krivica. Jožef II. pa je goreče in strastno želel osvoboditi kmeta. L. 1781 je odločil, da kmetov ni mogoče več podedovati, da so prosti, grajščakom je vzel pravico do kaznovanja. 4 leta pozneje je določil da kmetski otroci podedujejo po svojih starših. In še 4 leta pozneje, 1 leto pred svojo smrtjo pa je izpremenil robotne službe kmetov v denarne davke, katere se naj plačujejo grajščakom.

Razvidimo torej, da se Jožef II. ni brigal zato, ali bodo grajščaki shajali s plačanimi delavci na svojih posestvih ali ne.

Jožef II. je umrl in ni izvršil, kar se je bil namenil. Njegov naslednik je bil boječ in je preklicaval izdane postave. Lenoba je zavladata v Avstriji. Nazadnjaška je postala naša država. Še 50 let so zdihovali kmetje pod grajščinsko oblastjo. Saj je vlada težila edino le zatem, da bi se ne zganilo med podložniki.

Sčasoma so kmetje spoznali, da se od cesarja, samovladarja, od absolutistične vlade ničesar ne bo doseglo. Pridružili so se zato drugim nezadovoljnim, revolucionirali so, „vstali so“ in to je pomagalo. Revolucija se je pričela marca, 7. septembra 1848. je izšel patent, ki je odpravil staro podaništvo kmetov nasproti grajščakom. Kmetje so od tedaj državljani, njih zemlja je razbremenjena. Grajščaki so izgubili pravico, v pravnih zadevah odločevati.

Kar se je zamudilo v 60 letih, je dosegel vstanek v 1 letu. Kmet je bil zadovoljen. Zato je pa tudi odstopil iz zveze revolucionarjev in vstanek je prenehal. Zopet je zavladata absolutizem „samovlada“, mimogrede v korist kmetom, ker je izpeljal v 1848 letu izdane za kmeta dobre postave. Drugi stanovi pa svojih perečih zahtev niso rešili, in Avstrija je sebi na škodo zopet zaostala.

Revolucija je slučajno kmetu koristila. Zato iz tega veselega dejstva ne smemo posneti, da le hipno razburjenje in delo pomaga, še boljše je trajno prizadevanje in delo v našo korist.

Po svetu.

V lizbonskih časopisih se bere, da je ena izmed največjih angleških trgovin odklonila trgovske zveze s Portugalom, češ, ker neče biti v zvezi z ljudmi, ki morijo kralje in ki slavijo umor. Portugalski časopisi so vsled tega vznemirjeni.

Strašen samomor. Dr. Kečič iz stare ogrske rodbine si je v Budapešti 13. marca prerezal ponoči vrat in obenem vrgel svečo v posteljo, da je skoro popolnoma zgorel. Mož je bil bolan na živcih.

Zažigalci v Berlinu. Skoro vsak dan gori v Berlinu po dvakrat in sicer le v podstrešjih. Policija išče zažigalce, po vežah so nabiti plakati, s katerimi se obetajo nagrade onim, ki bi našli zažigalce. Hišni posestniki zavarujejo svoje hiše proti ognju na novo, da imajo zavarovalnice od teh požarov največji dobiček.

Naša mornarica je posetila Barcelono. Ondi so jo slovesno sprejeli. Tudi španski kralj Alfonzo si je ogledal naše ladijevje in je telegrafično čestital našemu cesarju k izvrstnemu stanju ladij, kakor tudi k vzglednemu moštvu. 13. marca je bila velika pojedina. Zanimivo je, da so Španci postregli našim tudi s „praško šunko.“ Španska godba je svirala avstrijske koračnice in valčke. Naši oficirji so bili predstavljeni različnim španskim veljakom in gospem. Španski minister zunanjih del pa je izročil admiralu krasen pihalnik za njegovo soprogo.

Matura olajšana. Znano je, kako slabo vplivajo pretežke izkušnje na zdravje mladine. Zdaj je izdalo naučno ministrstvo odlok, iz katerega nas zanima sledeče. Pri gimnazijski maturi se bo predstavljalo pismeno le iz tujih jezikov v materinščino, kar je mnogo lažje kot nasprotno predstavljanje. Ustmeno se izprašuje abiturijente le iz enega izmed tujih jezikov in sicer iz tistega, katerega bolje zna. Matura je javna, zato ji tudi stariši lahko prisostujejo. Ali abiturijent izdela ali ne, odločujejo profesorji, katere so poučevali v 8., oziroma 7. šoli. Pri enakem številu glasov izdela učenec. Če bi kandidat iz kakega predmeta ne odgovarjal dobro, vendar še lahko izdela, če je zadovoljil iz drugih predmetov.

Atentat na norveški kraljevski grad. Ob 1/22. popoldne 10. marca je nek mož 10krat ustrelil na

kraljevski grad v Kristjaniji. Kroglice so zadele v okna in v zid. Kraljeve rodbine ni bilo v gradu. Več ljudi je prijelo moža, ki je streljal. V žepu je imel še kakih 100 krogel. Mož, ki je umobolen in že bil v norišnici, je vpil pri aretiranju: „Čemu rabimo kralja?“

Umrl je Čeh Josip Hlavka. Bil je stavbni mojster in se učil doma na Češkem in drugod. Zidal je cerkve, gledišča in druge velike stavbe. L. 1883 je bil izvoljen za poslanca v državni zbor, pridno se je vdeleževal sej ter nikdar manjkal pri važnih glasovanjih. Kot stavbenik si je pridobil veliko premoženje. 400.000 kron je podaril novoustanovljeni češki akademiji znanosti, 200 tisoč kron praški slikarski akademiji, tudi dom za češko dijaštvo je ustanovil s svojim premoženjem. Josip Hlavka je bil vendar vedno ponižen in je živel zdaj zase v Pragi. Zapusti vdovo brez otrok.

Otroka zagnala v morje. S parnikom Alice so se pripeljali pretečeni teden v Trst mnogi izseljenci, med njimi neka Terezija Virt iz Slavonije, katero je policija takoj prijela, ker je po zatrdilu sopotnikov na potovanju vrgla svoje dveletno dete v morje. Ženska trdi, da ji je otrok sam padel v morje.

Iz Avstralije. Ciklon je v Novem Zelandu in v Novem Južnem Valsu napravil veliko škodo. Mnogim hišam je vzel strehe. Po viharju je padala toča tolike velikosti, da je omotila dva moža.

Velik vihar je nastal po vsi Avstriji, ker si je neki profesor v Insbruku upal povedati, kar si misli o nekaterih verskih dogmah. Kar vojska je nastala zaradi tega po nemških časopisih. Sklicujejo se shodi, na katerih se hujska proti profesorju, pa tudi njegovi somišljeniki ne molče. Klerikalci bi radi pripravili moža ob kruh, ker je povedal slušateljem na univerzi svoje mnenje.

Iz srednje Amerike. Na otoku Haiti so, odkar sta nastali l. 1843 na njem dve republiki, vedni nemiri, grozovitosti in umori navadni. V nedeljo zjutraj je vlada 27 oseb, katere je sumičila, da se hočejo spuntati, v njihovih stanovanjih prijela in brez preiskave umorila. Umorjeni so visoki in nižji oficirji, doktorji, uradniki in drugi, vsi francoskega pokoljenja. Zaprli so še mnogo drugih, med njimi gospo Galet, katero so neki zasačili, ko je hujskala vojake, njenega moža pa so kar usmrtili. Tujci beže v konzulate, ki so že polni. Vlada zahteva, naj se ji vsi tujci izročijo. V pomoč hiti nemška vojna ladja „Bremen“, več francoskih križark, tudi dve angleški ladji in ena vojna ladja Združenih držav. Razburjenost je velikanska. Z napetostjo je pričakovati, kaj bo odgovorila francoska vlada na zahtevo izročitve tujcev. Vsekakor je nevarnost za resen spopad velika.

Macedonski nemiri. V Macedoniji, kjer gospoduje slabotna turška vlada, ni varno živeti. Še vedno obstojajo roparske družbe, ki vznemirjajo trpeče ljudstvo. Sedaj je angleška vlada, ki pa pravzaprav nima v Macedoniji ničesar iskati, predlagala, naj bi se napravil

red tako, da se nastavi v Macedoniji evropejski guverner. Avstrijski minister Erental pa pravi, da bi tak guverner utegnil le škodovati, ker ni najti moža, da bi ga upoštevali vsi Macedonci. Turško vlado je angleški predlog neprijetno dirnil, vendar upa, da se ne bo izvršil. Tudi Rusija in Grška se ne strinjata z Angležem. Rusija bi rada ohranila Turkom nadvlado, grški ministrski predsednik pa svetuje, naj se Macedonija razdeli v manjše pokrajine in sicer po narodnostih. Manjšine v dotičnih pokrajinah, najsi srbske, bolgarske ali grške, bi se morale podvreči in red bi bil zagotovljen.

Bombo so zalučili razbojniki v Kavkaziji v poštini voz. Več oseb je mrtvih in ranjenih. Denar, zaradi katerega se je izvršil zločin, so našli nepoškodovan v vozu.

Nemški oficir Geben je meseca januarja umoril svojega tovariša Šenebeka zaradi Šenebekove lepe žene, ki mu je v to prigovarjala. Šenebekova je kmalu po umoru znorela in je zdaj v norišnici. Začetkom tega meseca se je pa v ječi usmrtil Geben. Sedeč na robu postelje, kjer ga paznik, ki je moral vsake četrte ure pogledati v celico, ni mogel videti, si je z majhnim topim nožem z veliko močjo prerezal vrat, tako da je kri do stropa brizgnila. Zapustil je pismo, v katerem priznava zločin, zaradi katerega se ne čuti več vrednega, da živi v sramoto vojaškemu stanu.

Požar na parniku. Parnik Providans je na potu proti Nevjorku zgorel. Vsi potniki, bilo jih okrog 600 so se rešili na drug parnik, ki je bil blizu.

Ženitna pogodba sedanjega kitajskega cesarja Kvangsue, datirana 23. febr. 1889 se je našla sedaj v malem kraju južne Nemčije. Pogodba je pisana na svilo. Pogodba je bila za časa kitajskih nemirov ukradena iz sob kitajske cesarice.

Avstrijska vlada namerava razširiti svojo posest na rudokope. Ker so privatni rudokopi za nakup predragi, si hoče na drug način, vsaj za prihodnje čase pridobiti premogokope. Poljedelsko ministrstvo se je zglasilo pri pristojnih rudarskih uradih, da bo smelo o svojem času na 4000 krajih kopati. Preizkušnja rudarskih inženirjev, na katerih od teh krajev bi se izplačalo kopati, bo trajala več let. Pri rudarskih uradih se bo izkazalo, ali ni na mnogih mestih že drugi prej priglasil pravico kopanja. Potem se bo šele prevdarjalo in sklepalo o tem, kje dobiti denar za izvršenje načrtov. Izbrani kraji so na Gališkem, Moravskem in Šleziji, pa tudi na Štajerskem.

Za kratek čas.

O zakonu. Debeluhar mladeniču v gostilni: „Kaj pravite, da se ne boste nikdar oženili! To bi bila največja neumnost. Jaz si prihranim, ker imam ženo, izdatke za hišno, kuharico in ljubico!“

Zaupanje. Grobar: Zdaj pa bo treba pridnejše delati. Dva zdravnik sta se preselila v naš kraj!“

Z mero. „Vse z mero,“ je rekel krojač, in tepel ženo z metrom.

Kako si bo pomagal. Pek: „Manjših žemelj res ne morem več peči. Bodo pa zato dražje!“

Loterijske številke.

Trst, 14. marca 81 26 3 79 12
 Praga, 19. marca 15 19 63 68 28

Kašelj! 5245 notarsko poverjenih spričeval dokazuje, kako zdravilne so
Kaiser-jeve
prсне karamele s 3 smrekami
Kdor
 ljubi svoje zdravje, ga odpravi.

Zdravniško preizkušeno in priporočeno zoper **kašelj, hripavost, katar, zaslišenje, krčeviti in oslovski kašelj.**
 Zavoj 20 in 40 vin. Škatljica 80 vin.
 Zalogo ima **I. Hus, lekarnar v Vipavi.**

BIK 8 mesecev star, lep, simentalški križanec, rumen belo-lisast, je naprodaj pri
 Viktor pl. Garzarolli-ju na Razdrtem.

Na prodaj je

lep bik=plemenjak

simentalški križanec, rumeno-belo lisast, licenciran, 2 leti 4 mesece star. Cena po dogovoru.
 Alojzij Bizjak, posestnik, Mali Otok pri Postojni.

• Parna mlekarna v Medvodah •
 išče
 pridnega, zanesljivega **hlapca**
 tudi oženjenega proti dobremu plačilu.
 Službo lahko nastopi takoj.

Prsni sirup proti prehlajenju, kašlju, hripavosti in prsnim bolečinam 1 stekl. z rab. nav. 1 K 40 vin. — Prsni čaj 1 zavoj 50 vin. — Sok proti oslovskemu kašlju za otroke 1 stekl. 70 vin. — Mazilo proti trganju in revmatizmu 1 stekl. 1 K. — Mazilo proti ozebkom 1 lonček 70 vin. — Čisto ribje olje 1 stekl. 1 K.

Razpošilja vsak dan po pošti
Iekarna pri Mariji pomočnici v Vipavi.

UČENEC

krepak deček se sprejme v trgovino mešanega blaga v Senožečah.
 Anton Sadnek, trgovec v Senožečah.

Notranjska posojilnica v Postojni
 registrovana zadruga z omejenim poroštvom.
 Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure dopoludne.
 Daje posojila proti vknjižbi po 5½% in amortizaciji najmanj ½%, na osobni kredit po 6%.
 Obrestuje hranilne vloge po 4¾% od dne vloge do dne dviga brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.
 Prošnje za posojila se sprejemajo le ob torkih, posojila se izplačujejo le ob petkih.

Edina zaloga izven pivovarniškega kartela!

Ne v kartelu!	P. n. gg. gostilničarjem priporoča izvrstno, uležano pivo v sodčkih in steklenicah Zaloga delniške pivovarne Žalec-Laškitrg v Matenjivasi.	Ne v kartelu!
---------------	---	---------------

Edina zaloga izven pivovarniškega kartela!